

TREBALL AL CAP

Prevenió de malalties relacionades amb el treball

Juliol
de 2008
61

 Agència
de Salut Pública

Els casos del trimestre

Entre abril i juny de 2008 es van notificar al Sistema de Vigilància de Malalties Relacionades amb el Treball 169 casos, dels quals 101 van afectar dones. L'edat mitjana va ser de 41,6 anys (DE=10,5) i les ocupacions més freqüents van ser personal de serveis i comerç, professionals de suport, personal no qualificat i professionals científics i intel·lectuals (amb 35 i 32 casos els dos primers grups, 24 el tercer i 21 el darrer). Respecte el país d'origen, un 19,5%, havien nascut fora de l'Estat.

La patologia més notificada va ser de tipus ansiós-depressiva, amb 112 casos, dels quals dues terceres parts van ocórrer en dones. Els trastorns que van seguir en freqüència van ser els musclesquelètics (31 casos) amb predomini del sexe masculí (19 casos) i major nombre de casos entre el personal qualificat de la indústria i construcció i personal de serveis i comerç (9 i 7 casos, respectivament).

El 24% de les persones afectades treballaven en empreses de fora de Barcelona i la situació laboral més freqüent va ser la contractació indefinida (86%), amb un 12,4% dels pacients amb treballs temporals. Finalment, el 73,4% dels treballadors i treballadores estaven en situació d'incapacitat temporal en el moment de la notificació.

Durant aquest trimestre no es va derivar cap cas al Centre de Seguretat i Salut Laboral de Barcelona (CSSLB), es van visitar 86 pacients en la USL i es van rebre 3 informes mèdics de casos derivats al CSSLB en trimestres anteriors.

A continuació presentem un cas estudiat pel CSSLB que il·lustra la consideració de **treballador especialment sensible**. Aquesta situació es defineix en l'article 25 (Protecció de treballadors especialment sensibles a determinats riscos) de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals: l'empresari garantirà de manera específica la protecció dels treballadors que, per les seves pròpies característiques personals o estat biològic conegut, inclosos aquells que tinguin reconeguda la situació de discapacitat física, psíquica o sensorial, siguin especialment sensibles als riscos derivats del treball. Amb aquesta finalitat, haurà de tenir en compte aquests aspectes en les avaluacions de riscos i, en funció d'aquestes, adoptarà les mesures preventives i de protecció necessàries.

En el cas que presentem, si bé el treballador tenia condicions conegudes per a ser considerat especialment sensible, mai es va

considerar com a tal i va estar exposat pràcticament durant tota la seva vida laboral, en la mateixa empresa, a elevats nivells de soroll.

Es tracta d'un **home de 56 anys, mecànic ajustador**, que treballava en una empresa de fabricació de freses. El cas va ser notificat per l'**EAP Turó-8C** amb el diagnòstic d'**hipoacúsia**.

El treballador va iniciar la seva vida laboral als 18 anys en un magatzem d'una empresa alimentària, fent tasques de càrrega i descàrrega. Dos anys després va entrar a l'empresa actual, en la què sempre ha treballat com a operari de màquines rectificadores, en la secció de rectificat de perfil.

En els antecedents patològics destaca l'agenèsia de l'oïda esquerra (agenèsia congènita del pavelló auricular i del conducte auditiu extern, així com caixa timpànica hipoplàsica) de la què va ser intervingut l'any 1978. Un informe del servei de neurofisiologia de l'Hos-

La Llei de Prevenció de Riscos Laborals determina que l'empresari garantirà de manera específica la protecció dels treballadors i treballadores que, per les seves pròpies característiques personals o estat biològic conegut, siguin especialment sensibles als riscos derivats del treball

pital de la Vall d'Hebron de l'any 1996 conclouïa que en l'oïda esquerra hi havia absència de resposta i en la dreta una resposta compatible amb una hipoacúsia neurosensorial. A l'any 2005 se li va col·locar un audiòfon en l'oïda dreta.

En diversos informes de reconeixements mèdics anuals realitzats pel servei de prevenció de l'empresa des de l'any 1997 es constaten anomalies en les audiometries. En un informe de l'any 2006 consta que no es va realitzar audiometria perquè el treballador portava un audiòfon; tot i així la conclusió va ser d'apte per a la seva tasca. L'any següent si que es va realitzar audiometria i la conclusió va ser d'aptitud amb limitacions, recomanant-se evitar de forma permanent l'exposició a soroll per sobre de 80 dB(A).

En el moment de la visita al CSSLB manifestava un empitjorament de la sordesa de l'oïda dreta que relacionava amb la col·locació d'un audiòfon, dos anys abans. El treballador també manifestava l'aparició d'acufens que s'havien incrementat des de l'any anterior, juntament amb la presència de vertígens i cefalees, motiu pel qual estava de baixa per contingències comunes. En el CSSLB es va fer una audiometria on es va observar una hipoacúsia neurosensorial dreta mixta amb pèrdua auditiva del 74%.

L'estudi del lloc de treball evidenciava la llarga exposició al soroll (més de 30 anys) d'aquest treballador. La feina de l'operari de rectificadora consisteix en la preparació i condicionament de la màquina, en el procés de rectificació pròpiament de la peça, que requereix un desbast inicial i l'acabat final de la fresa. Malgrat en l'actualitat part de les màquines rectificadores de l'empresa són de comandament numèric i totalment carenades, el treballador sempre ha treballat amb rectificadores manuals. El soroll que fa cada rectificadora depèn molt de la peça que es rectifica i de la velocitat de pas de la mola per la peça. L'operari determina la velocitat de treball en funció de l'acabat que requereix cada peça i també de la càrrega de treball. El personal treballa sense cap mena de protecció auditiva perquè el soroll produït per la màquina li serveix per detectar variacions que poden ser importants pel procés, en termes expressats pel propi treballador, es tracta de 'treballar d'oïda'.

Segons el personal de l'empresa i algunes dades aportades pels responsables, la intensitat del soroll en l'empresa era superior en el passat, quan hi havia més personal i més màquines, i a més no estaven carenades.

L'empresa disposa d'un servei de prevenció aliè que havia realitzat dues avaluacions de riscos. En la primera, efectuada el 2005, es valorava el risc d'exposició a soroll com a lleu sense haver-lo mesurat. En la segona, de 2007, es va mesurar el lloc de treball del pacient amb un resultat d'un nivell diari equivalent d'entre 80,7 i 84,9 dB(A) i uns valors de nivell de pic que variaven entre 104,1 i 111,2 dB(C). Segons aquesta avaluació, això implica una qualificació del risc d'exposició a soroll tolerable, situació en la qual l'empresari ha de posar protectors auditius a disposició del personal. Segons manifestava el treballador, el dia en que es va fer la mesura no es va tenir en compte el soroll dels ventiladors que no funcionaven, no es va recollir el soroll de la màquina

de bufat que estava molt propera al seu lloc de treball més habitual, ni li van deixar utilitzar una de les rectificadores que usava habitualment. Finalment, en aquest informe d'avaluació de riscos consta que en cap dels llocs de treball avaluats s'havia detectat la presència de treballadors especialment sensibles al soroll.

L'informe del CSSLB conclou:

- El treballador ha estat exposat durant els darrers anys a nivells de soroll d'entre 80 i 85 dB(A) mentre ocupava el lloc de treball d'operari de rectificadora.
- Entre l'any 1973 i aproximadament el 1997, els nivells de soroll als què va estar exposat en el mateix lloc de treball van ser més alts, probablement superiors al valor límit d'exposició diari equivalent actualment vigent (87 dB(A)) i fins i tot al valor límit d'exposició diari vigent anteriorment (90 dB(A)).
- El treballador presenta una agenèsia de l'oïda esquerra per la qual cosa és un treballador especialment sensible a l'exposició al soroll.
- L'empresa no ha adaptat les mesures indicades en l'article 4 del RD 286/2006 a les necessitats dels treballadors especialment sensibles.
- El treballador presenta en l'actualitat una hipoacúsia neurosensorial dreta mixta amb un ELI (E), SAL (E) i una pèrdua auditiva del 74% que ha empitjorat en els darrers anys, així com acufens i cefalees.
- En aquesta investigació s'ha pogut establir que la hipoacúsia ha estat agreujada per l'exposició a soroll en el lloc de treball que ha ocupat des de l'any 1973 fins el 2007.

Efectes del soroll sobre l'audició

Generalment l'exposició a soroll en excés pot causar una hipoacúsia. Si apareix de sobte després d'una emissió curta però intensa (blast o explosió) s'anomena traumatisme acústic. En canvi, quan és conseqüència d'una exposició menys agressiva però repetida, rep el nom de lesió auditiva induïda per soroll.

En l'ambient laboral, la pèrdua d'audició es produeix per exposicions repetides o contínues a nivells de soroll superiors a 80 dB(A), encara que el límit no s'ha de considerar absolut ja que es podrien ocasionar alteracions amb menor pressió acústica, en funció de la susceptibilitat individual.

Normalment la disminució de l'agudesa auditiva no es percep fins que no es perd la comprensió del llenguatge oral. Al principi pot existir com a únic símptoma un acufen que es presenta al final de la jornada de treball, mentre que la lesió afecta a freqüències extraconversacionals. De forma progressiva i només quan l'exposició no para, s'estén cap a zones útils per a la conversació motivant la consulta per pèrdua d'audició.

La hipoacúsia per soroll té un patró audiomètric característic. Els canvis inicials s'observen entre 3 i 6 kHz, amb un augment del llindar que solament incideix en aquestes freqüències. L'escotoma central a 4 kHz és el més probable, mentre la resta de l'audiometria es manté en la normalitat. Una altra característica de la hipoacúsia induïda pel soroll és la bilateralitat i la simetria.

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic, edat i sexe. Abril-juny 2008.

	Homes						Dones						Total
	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	
Trt. Musclesquelètics	1	2	7	4	5	19	1	5	2	4			12
M. del sistema respiratori		1	1			2		2					2
Trt. mentals i del comportament		9	9	12	8	38	3	26	21	16	8		74
M. sistema nerviós			1	1	2	4	1		1	1			3
M. de la pell		1	1			2			2	2			4
Traumatismes i enverinaments		1				1				2			2
Altres		1	1			2	1		1	1	1		4
Total	1	15	20	17	15	68	6	33	27	26	9		101

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i ocupació. Abril-juny 2008.

	Direcció empreses	Professionals ciència i intel·lectuals	Professionals suport	Personal Administratiu	Personal serveis i comerç	Personal agricultura i pesca	Personal indústria construcció i mineria	Operadors/es instal·lacions i maquinària	Personal no qualificat	Total
Trt. musclesquelètics		1	1	2	7	1	9	3	7	31
M. del sistema respiratori								2	2	4
Trt. mentals i del comportament	2	19	29	11	23		8	8	12	112
M. sistema nerviós					2		2	2	1	7
M. de la pell		1	1	1	1			2		6
Traumatismes i enverinaments					1		1	1		3
Altres			1	1	1			1	2	6
Total	2	21	32	15	35	1	20	19	24	169

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i centre notificador. Abril-juny 2008.

	Casc Antic	Raval Sud	Raval Nord	Barceloneta	Sant Antoni	Via Roma	Poble Sec	Pg. de Sant Joan	Carles I / Monumental	Roselló-2C	Pare Claret-6A	Sallehy	Dr. Carles Ribas	Consell de Cent	Bordeta-Magòria	Carreras Candi	Serra i Arola	Numància	Montnegre	Les Corts	El Carmel	Sant Rafael	Sardenya	Baix Guinardó	Congrés	Sants	Camp de l'Arpa	Ramon Turó	Poblenou	El Clot	Sant Martí-10H	Sant Martí-10J	La Pau	Besòs	Vila Olímpica	Rio de Janeiro-8B	Rio de Janeiro-8E	Roquetes	Ciutat Meridiana	Chafarinas	Sant Andreu-9D	Bon Pastor	Via Barcino	Sagrada Família	Turó-8A	Turó-8C	MUFACE	Valcarca	Sant Gervasi	Gaudi	La Sagrera	Les Hortes	Dreta de l'Eixample	Sarrià	Llarrard	La Marina	Total			
Trt. musclesquelètics	1			1					1	1		1					2		2						1	3			1			2				1	3				1	4	1		1			2		3					31					
M. del sistema respiratori								1																						2																												4		
Trt. mentals i del comportament	1	2	2	1	1	3	4	1	2	1	1	3	4	1	1	1	7	4	4	3		1	2	7	2			1	4	2	2	1	1	2	2	3	1	2	2	1	1	1	1	1	2	4		1	2	1	3	4		3	4	2				112
M. sistema nerviós																		1							1																															7				
M. de la pell							1														1									1	1																									6				
Traumatismes i enverinaments						1																						1		1																										3				
Altres								1										2					1																																		6			
Total	2	2	2	1	1	4	5	2	3	1	1	5	5	1	1	11	4	5	3	3	1	2	8	3	1	4	1	4	2	6	2	2	4	2	4	3	5	2	2	1	1	2	11	1	1	4	1	4	5	2	1	3	7	2		169				

Presentació dels resultats de la primera Enquesta Catalana de Condicions de Treball

Recentment s'han presentat a Barcelona els resultats de la primera Enquesta de Condicions de Treball de Catalunya (ECTC), encarregada per la Direcció General de Relacions Laborals del Departament de Treball. La realització de l'ECTC forma part del primer objectiu estratègic del Pla de govern per a la prevenció de riscos laborals 2005-2008 i es va dur a terme entre una mostra de població treballadora i empresària de Catalunya. Una de les finalitats de l'enquesta era obtenir informació que permeti dissenyar polítiques públiques d'actuació i fixar prioritats en l'àmbit de la prevenció de riscos laborals.

Es van definir objectius adreçats al coneixement del desenvolupament de l'activitat preventiva de les empreses (amb informació recollida de persones empresàries) i també adreçats al coneixement de les condicions de treball, factors de risc laboral i salut (amb informació obtinguda de treballadors i treballadores).

Alguns dels resultats de l'enquesta en relació a la salut són les següents:

- L'11% dels homes i el 9,3% de les dones havien patit alguna lesió per accident de treball o una malaltia professional en els 12 mesos anteriors.
- El 23,3% dels treballadors i treballadores que havien rebut assistència sanitària per una Mútua d'accidents de treball i malalties professionals, no se sentien satisfets amb l'atenció rebuda.
- El 4,1% de les persones entrevistades manifestava haver estat atès pel sistema públic de salut i no per la Mútua, com correspondria.
- El 29% dels homes i el 44% de les dones que havien estat de baixa manifestaven que no estaven perfectament recuperats quan van rebre l'alta.

Es pot descarregar el document complet en la següent adreça: http://www.gencat.cat/treball/departament/activitat/publicacions/seguretat_salut_laboral/manu-als/lllibres/enquesta_treball/index.html

Publicació d'un recull de termes sobre dona i treball

La Direcció General d'Igualtat d'Oportunitats en el Treball del Departament de Treball ha publicat recentment un recull de termes sobre dona i treball. El document conté conceptes i vocabulari específic relacionat amb les dones i el treball i té com a objectiu ajudar a conèixer la terminologia relacionada amb el binomi gènere i ocupació. Està adreçat a pal-

liar el parcial desconeixement de les persones expertes en programes d'inserció sociolaboral i d'igualtat d'oportunitats en l'àmbit empresarial, i a totes les persones que s'interessin per conèixer l'especificitat terminològica relacionada amb la promoció de les actuacions de gènere en el món laboral.

El text s'agrupa en un primer capítol amb termes sobre conceptes generals en perspectiva de gènere, sobre dones i treball i conceptes per promoure un canvi social. El segon capítol recull el marc normatiu i competencial (amb normativa catalana, estatal, europea i internacional), mentre que en el darrer es pot trobar bibliografia sobre el tema, glossaris i pàgines d'Internet.

Es pot accedir al document en la següent adreça: http://www.gencat.cat/treball/doc/doc_28719849_1.pdf

Enquesta als professionals de la salut laboral de Catalunya

La Societat Catalana de Seguretat i Medicina del Treball (SCSMT) ha publicat un document sobre l'enquesta realitzada a 356 professionals de la medicina i infermeria del treball en relació al desenvolupament de la seva activitat. L'objectiu general era conèixer la situació laboral i nivell de satisfacció d'aquest col·lectiu per tal de detectar les mancances o problemes que afronten, per posteriorment estudiar les mesures que puguin ajudar a millorar la situació actual.

Les conclusions de l'estudi senyalen que es tracta d'un col·lectiu amb un alt grau de satisfacció amb la seva qualificació professional, però amb unes mancances importants pel que fa a la valoració social de la seva feina. La infravaloració salarial en relació a altres especialistes, la indefinició de tasques i les dificultats per a la promoció professional són les queixes principals, especialment en el grup de professionals que engloba les infermeres, les quals desenvolupen més activitats no sanitàries i en pitjors condicions salarials (en aquest sentit les consideren 'treballadores d'especial risc').

D'altra banda es conclou que és fonamental garantir una formació continua, tant a nivell tècnic com de gestió, per tenir una medicina del treball de qualitat amb professionals altament qualificats i amb credibilitat dintre del entramat empresarial. I s'instà a institucions públiques (Departament de Salut i Departament de Treball), empreses, col·legis professionals i associacions científiques a fer un esforç per millorar la valoració professional del col·lectiu, potenciant el seu paper en els serveis de prevenció i en la societat en general.

Podeu consultar el document a la següent adreça: <http://www.scsmt.cat/scsmt/atach/EnquestaProfessionals,1.pdf>